

21 januari 2021

FACKFÖRBUNDET STS YTTRANDE ÖVER BEFORDRINGSKRAVET I POSTFÖRORDNINGEN (I2020/03091)

Fackförbundet ST har tagit del av promemorian Befordringskravet i postförordningen (I2020/03091). Vi har medlemmar som i sin yrkesutövning berörs av vad som anförs i denna.

Fackförbundet ST avstyrker promemorians förslag och framhåller istället exempel på andra åtgärder regeringen kan vidta.

BEFORDRINGSKRAVET I POSTFÖRORDNINGEN (I2020/03091)

År 1998 infördes krav på befordringstider i postförordningen. Från och med 2018 ändrades befordringskravet från övernattbefordran till tvådagarsbefordran och att minst 95 procent av de inrikes brev som har lämnats in för tvådagarsbefordran före angiven senaste inlämningstid ska ha delats ut inom två påföljande arbetsdagar oavsett var i landet breven lämnats in.

I promemorian föreslås nu att 6 § postförordningens (2010:1049) skrivning ovan om minst 95 procent ändras till minst 85 procent och att minst 97 procent av breven ska ha delats ut inom fyra påföljande arbetsdagar. Ändringarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt och berör PostNord och tillsynsmyndigheten Post- och telestyrelsen.

Det framgår av promemorian att det ändrade befordringskravet skulle öka PostNords möjligheter att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten med tillräcklig kostnadstäckning och att förslaget sannolikt innebär minskad energiförbrukning och minskade utsläpp av växthusgaser inom PostNords verksamhet i och med en glesare postutdelning. Dock går det inte att förutse hur stor del av breven som istället kommer att skickas med nya, snabba tjänster och dessa tjänsters miljöpåverkan.

Vidare framgår det av promemorian att både PostNord och Post- och telestyrelsen kommer att behöva genomföra informationsinsatser samt att Post- och telestyrelsen ska revidera tillståndsvillkoren och PostNord skylta om brevlådor.

Det anges vidare att det nya befodringskravet kommer innebära en försämrad posttjänst där avsändarna kommer behöva ha bättre framförhållning när de skickar brev. E-handelsföretag kommer inte längre kunna ge kunderna samma service till samma pris som tidigare utan kan behöva använda sig av pakettjänster som kan ha ett högre pris.

Om det, enligt promemorian, fortsatt finns en efterfrågan på snabba leveranstjänster hindrar förslaget inte PostNord eller andra att erbjuda sådana tjänster till marknadsmässigt pris. Utbudet kan dock vara begränsat i gles- och på landsbygd.

POSTNORDS VARANNANDAGSUTDELNING

Förslaget till ändrat befodringskrav i postförordningen ska ses i ljuset av PostNords pilotprojekt i Lund/Kävlinge om varannandagsutdelning av brev, som är en direkt följd av regeringens tidigare ändrade kvalitetskrav i postförordningen från övernattbefordran till tvådagarsbefordran.

PostNords pilotprojekt startade i september 2020; en ny produktionsmodell som kan komma att successivt genomföras och omfatta hela landet, vilket då kan innebära en minskning av antalet brevbärare med så mycket som 30 procent.

Post- och telestyrelsen, som i oktober 2019, bedömde att PostNords pilotprojekt kunde genomföras, inledde ändå tillsyn då myndigheten konstaterade att modellen kan påverka PostNords förmåga att bedriva postverksamhet i enlighet med kraven i postlagstiftningen. Myndigheten, som nu avslutat denna tillsyn, bedömer dock att det inte är detsamma som att modellen skulle fungera i större skala. Klagomålen på PostNord har blivit fler i testområdet under den aktuella perioden för pilotprojektet och i relation till andra områden och de anställdas arbetsbelastning har ökat. En del Lund- och Kävlingebor som tillfrågats uppger att varannandagsutdelningen har medfört negativa konsekvenser och att de är negativa till modellen. De mest negativa är de i medelåldern samt egenföretagare. Exempel på negativa konsekvenser som uppgetts är fördröjning av viktiga eller brådskande brev och kallelser från myndigheter och sjukvård samt att hinna betala fakturor i tid.

Det är PostNord som beslutar om varannandagsutdelning ska bli verklighet i hela landet. I ett pressmeddelande den 7 januari 2021 meddelar bolaget att området för den nya modellen utökas till att omfatta hela region Syd från och med den 1 februari 2021. Senare under året kommer modellen att omfatta även region Väst och Stockholmsregionen för att slutligen gälla i hela landet 2022. ST kunde dock med viss förvåning redan i augusti 2020, innan pilotprojektet i Lund/Kävlinge startat, ta del av PostNords kommunikation i dagspress¹ om att ”varannandagsutdelningen kommer att införas över hela landet”.

Post- och telestyrelsen har nu åter inlett tillsyn då PostNord går vidare och utökar det geografiska området för den nya produktionsmodellen att även gälla region Syd. Av Post- och telestyrelsens tillsynsuppdrag följer att myndigheten kan förelägga PostNord med vite att vidta åtgärder om bolaget inte följer det postala regelverket.

---

¹ Svenska Dagbladet 19 augusti

STATENS NÄRVARO I HELA LANDET

Som bakgrund till yttrandet över ändrat befodringskrav i postförordningen och en glesare postutdelning är det angeläget att inledningsvis framhålla vikten av statens närvaro i hela landet. En väl fungerande statlig service och infrastruktur som post är en viktig förutsättning för jobb och tillväxt och avgörande för att det ska vara möjligt att bo och arbeta i hela Sverige. Alla medborgare ska behandlas likvärdigt och ha tillgång till en god postservice oavsett var man bor.

Postlagen anger att den samhällsomfattande posttjänsten ska finnas i hela landet, vara av god kvalitet och uppfylla kraven att det varje arbetsdag och minst fem dagar i veckan ska göras minst en insamling och minst en utdelning av postförsändelser.

Fackförbundet ST delar promemorians beskrivning av ändrade kommunikationsmönster som digitaliseringen leder till men anser att andra åtgärder än vad som presenteras i promemorian kan och bör vidtas. ST har tagit del av PostNords utvärdering av pilotprojektet och ser med oro på de konsekvenser i form av arbetsmiljöproblem som framhålls däri. Det är också tydligt att det finns grupper som har ett behov av att få sin post fem dagar i veckan.

Förslaget om ändrat befodringskrav och en glesare postutdelning belyses nedan ur två perspektiv; ett samhällsligt och ett arbetsmiljömässigt.

EN LIKVÄRDIG POSTSERVICE

Det finns områden i Sveriges glesbygd med bristande bredbandstäckning men dit posten når fem dagar i veckan. För dessa och många andra, till exempel äldre personer, är traditionella brevörsändelser fortfarande viktiga för snabb distribution av exempelvis viss myndighetspost med ibland känslig information som är direkt olämplig att skicka digitalt.

PostNord är på många håll i landet även distributör av morgontidningar, såväl nationell som lokal journalistik, i områden som inte omfattas av tidningsdistributörernas nät. Denna del av PostNords verksamhet är alltså en förutsättning för leverans av tidningar till hushåll i hela landet och därmed viktig ur ett demokratiperspektiv. De postutdelade tidningarna innebär att även prenumeranter i glesbygden kan ta del av dagliga nyheter, i många fall angeläget för äldre med svaga digitala förutsättningar. Varannandagsutdelning skulle innebära att många prenumeranter skulle få sin tidning, för vissa kanske den huvudsakliga nyhetskällan, ibland flera dagar efter dagen för utgivning.

Vidare är promemorian tydlig med att utbudet av snabba leveranstjänster, som kan komma att efterfrågas efter att en landsomfattande varannandagsutdelning eventuellt blivit verklighet, kan vara begränsat i gles- och på landsbygd. Medan boende i vissa delar av landet kommer att kunna få snabba leveranstjänster, kommer alltså andra inte att ha denna möjlighet.

En konsekvens av det här föreslagna ändrade befodringskravet blir alltså en försämrad likvärdighet. Fackförbundet ST menar att det är orimligt att privatpersoner och företag i glesbygd inte ska ha samma förutsättningar som andra. En försämrad och icke likvärdig

postservice kan i förlängningen innebära avfolkning av och sämre möjligheter till näringsverksamhet i glesbygden. En bra postservice ska skapa förutsättningar för att det ska gå att leva och verka även i de glesare bebodda delarna av vårt land.

EN GOD ARBETSMILJÖ

Enligt Arbetsmiljöverket är andelen arbetsplatsolyckor på PostNord nästan fyra gånger så hög jämfört med arbetsmarknaden som helhet. Kombinationen stress och fysiskt tunga arbetsuppgifter är inte optimal och nu ökar pressen än mer i och med den ökade e-handeln.

Mot bakgrund av detta är det oerhört angeläget att de verksamhetsförändringar som görs inom PostNord görs med utgångspunkt från de anställdas arbetsmiljö. Det är därför med högst berättigad oro Fackförbundet ST tagit del av PostNords utvärdering av pilotprojektet i Lund/Kävlinge till Post- och telestyrelsen.

Av utvärderingen framgår bland annat att en ökad volym lett till högre arbetsbelastning och försämrad ergonomi för PostNords anställda och att alla brevbärare har varit tvungna att lära sig nya och fler utdelningsslingor vilket lett till klagomål från kunder om felutdelade försändelser och inneburit en utmaning kring hanteringen av portkoder och nycklar.

Vidare framgår av utvärderingen behov av mer digitalt stöd i form av bättre sorterings- och kartstöd för brevbäraren och svårigheter att hitta rätt fordon till respektive utdelningsslinga. För att få plats med den ökade volymen på utdelningsturen har fler fordon införskaffats.

Fackförbundet ST noterar PostNords konstaterande att det behövs förändringar för en bättre ergonomi och arbetsmiljö för de anställda. Vi förutsätter att så sker oavsett hur befordringskravet utformas i postförordningen och varannandagsutdelningens framtid.

FACKFÖRBUNDET STS ALTERNATIV TILL ETT ÄNDRAT BEFORDRINGSKRAV I POSTFÖRORDNINGEN

Fackförbundet ST var kritiska till den förändring i postförordningen som innebar att kravet på övernattbefordran övergavs till förmån för tvådagarsbefordran. En ändring som möjliggjorde PostNords modell för varannandagsutdelning. Nu föreslås att en mindre andel brev ska ha delats ut inom två arbetsdagar och att en andel ska ha delats ut inom fyra arbetsdagar. En utveckling vi ifrågasätter och inte kan ställa oss bakom med anledning av att den kommer innebära en försämrad postservice, vilket också promemorian är tydlig med, och en postservice som inte är likvärdig utan servicenivån kommer variera beroende på var i landet man bor och verkar.

Vi delar dock promemorians bild av digitaliseringen och ändrade kommunikationsmönster men menar att denna utveckling bör mötas med andra åtgärder än den här föreslagna. Detta för att kunna behålla en god postservice i hela landet. Så istället för att ändra befordringskravet i postförordningen, och låta PostNord fortsätta dela ut post varannan dag, bör regeringen

För det första; invänta den utredning som tillsatts som ska titta på hur den samhällsomfattande posttjänsten ska finansieras. Utredningen ska redovisa sitt betänkande

senast den 31 januari 2023. Att nu försämra postservicen innan utredningen haft möjlighet att redovisa olika finansieringsmöjligheter är olämpligt och något som den svenska staten i form av ägare av PostNord bör meddela bolaget. Att inte göra saker i rätt ordning kan i det här fallet bidra till en avfolkning av och sämre möjligheter till näringsverksamhet i glesbygden.

Regeringens egna skrivningar i kommittédirektivet om att distribution av tidningar är viktig ur ett demokratiperspektiv och att idag är utdelning via ordinarie postgång en förutsättning för att tidningar ska kunna levereras till hushåll i hela landet bör man visa att man tar på allvar och lever upp till genom att invänta utredningen. Även Myndigheten för press, radio och tv:s svar på regeringens uppdrag om att utreda möjligheterna att genom upphandling eller på annat sätt säkerställa fortsatt distribution av posttidningar varje dag vid en eventuell varannandagsutdelning bör inväntas.

För det andra; meddela PostNord att genomföra de förändringar som krävs för en bättre arbetsmiljö för de anställda. Bolagets egen utvärdering av pilotprojektet i Lund/Kävlinge lyfter en högre arbetsbelastning och försämrad ergonomi. Att då gå vidare med varannandagsutdelning i hela landet mot bakgrund av Arbetsmiljöverkets uppgifter om att andelen arbetsplatsolyckor på PostNord är nästan fyra gånger så hög jämfört med arbetsmarknaden som helhet är inte rimligt.

För det tredje; underlätta för PostNord att kunna dela ut post varje arbetsdag och fem dagar i veckan i avvaktan på utredningen om finansieringen av den samhällsomfattande posttjänsten genom att till exempel överväga ekonomiskt stöd, bidra till möjligheter till ändrad prissättning av bolagets tjänster och utforma lösningar där andra leverantörer av posttjänster är med och finansierar kostnader som den samhällsomfattande posttjänsten innebär.

PostNord behöver ges bättre förutsättningar att kunna klara sitt samhällsuppdrag på ett ansvarsfullt och effektivt sätt. Staten lämnar inte någon ersättning för den samhällsomfattande posttjänsten utan den är självfinansierad. Om postoperatörer i andra länder får offentligt stöd för sin verksamhet är det rimligt att även svenska staten gör detsamma.

Britta Lejon

Förbundsordförande, Fackförbundet ST

Henrik Ludvigsson

Utredare, Fackförbundet ST